

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Vertrouwelijk en geprivilegieerd

Amsterdam, 18 maart 2024

Memorandum

Aan
Ter attentie van

Ministerie van Financiën

Persoonsgegevens

Betreffende

Staatssteunanalyse van wetsvoorstel Wet werkelijk
rendement box 3 (second opinion)

1 INTRODUCTIE

1. Op 8 september 2023 is het wetsvoorstel ("**Wetsvoorstel**") voor de wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 ("**Wet IB 2001**") voor het belasten van het werkelijk rendement uit sparen en beleggen in consultatie gegaan ("**Box 3**"). De inkomstenbelasting in het nieuwe stelsel hanteert als hoofdregel in Box 3 een vermogensaanwasbelasting ("**VAB**"). Voor onroerende zaken, aandelen in familiebedrijven en aandelen in startups wordt echter een vermogenswinstbelasting ("**VWB**") voorgesteld. Het Ministerie van Financiën heeft ons gevraagd te adviseren of er vanuit staatssteunperspectief bezwaren zijn om voor deze vermogensbestanddelen in Box 3 een VWB toe te passen.

2 ZWAARTEPUNT VAN STAATSSTEUNRECHTELIJKE ANALYSE LIGT BIJ AANWEZIGHEID VAN 'SELECTIEF VOORDEEL'

2. Krachtens artikel 107 lid 1 Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie ("**VWEU**") is staatssteun in beginsel verboden, tenzij deze kan worden gerechtvaardigd, bijvoorbeeld op grond van een van de uitzonderingsgronden uit het VWEU. Vervolgens bepaalt artikel 108 lid 3 VWEU dat een vermeende steunmaatregel niet ten uitvoer kan worden gebracht totdat deze maatregel bij de Commissie is aangemeld en de Commissie bij besluit heeft vastgesteld dat geen sprake is van staatssteun of dat sprake is van verenigbare staatssteun. Een vermeende steunmaatregel die niet is aangemeld en goedgekeurd door de Commissie betreft daarmee in beginsel ongeoorloofde staatssteun.

Deze communicatie is vertrouwelijk, kan zijn onderworpen aan een beroepsgeheim en mag niet worden gebruikt, geopenbaard, verveelvoudigd, gedistribueerd of behouden door een ander dan de beoogde ontvanger. Alle juridische relaties zijn onderworpen aan de algemene voorwaarden van NautaDutilh N.V. (zie www.nautadutilh.com/terms). Deze voorwaarden bevatten een aansprakelijkheidsbeperking, zijn gedeponeed bij de rechtbank in Rotterdam en worden op verzoek kosteloos toegezonden. Nederlands recht is van toepassing en geschillen worden onderworpen aan de exclusieve bevoegdheid van de rechtbank in Amsterdam. NautaDutilh N.V.; statutair gevestigd te Rotterdam; handelsregister nr. 24338323. Voor informatie inzake de verwerking van uw persoonsgegevens zie onze privacy policy: www.nautadutilh.com/privacy.

3. In een staatssteunbeoordeling van belastingmaatregelen staat veelal de vraag centraal of sprake is van een selectief voordeel: is sprake van een algemene maatregel of van een maatregel die enkel een voordeel toekent aan een specifieke groep ondernemingen.
4. Wanneer de maatregel enkel een voordeel toekent aan een specifieke groep ondernemingen, moet vervolgens worden beoordeeld of die specifieke groep ondernemingen (indirect) bevoordeeld worden ten opzichte van ondernemingen die zich in een vergelijkbare juridische en feitelijke situatie bevinden. De vraag is dan of de ondernemingen wiens aandelenbelangen in aanmerking komen voor een VAB zich in een juridisch en feitelijk vergelijkbare situatie bevinden als de ondernemingen wiens aandelenbelangen in aanmerking komen voor een VWB.
5. Wanneer er sprake is van een ongelijke behandeling, moet dat onderscheid kunnen worden gerechtvaardigd aan de hand van objectieve criteria, die specifiek zijn voor de begunstigde ondernemingen (in tegenstelling tot de overige ondernemingen die niet eenzelfde voordeel verkrijgen), én waarbij juist die kenmerken bijdragen aan of passen bij de specifieke doelstellingen van de betrokken belastingregel. Het belastingstelsel voor inkomen voor natuurlijke personen heeft als doelstellingen te belasten overeenkomstig het draagkrachtbeginsel (waarbij het inkomen als maatstaf geldt), het tegengaan van belastingontwijking en administratieve beheersbaarheid.
6. In onderstaande staatssteunbeoordeling lichten wij toe dat wij mogelijkheden zien voor het hanteren van een VWB voor onroerende zaken en voor aandelen in startups. Daarentegen concluderen wij dat een afwijkend regeling voor aandelen in familiebedrijven niet goed te verantwoorden is.

2.1 Geen selectief voordeel bij toepassing VWB voor onroerende zaken

7. Wat betreft onroerende zaken, wordt in Box 3 niet alleen de tweede woning belast, maar al het onroerend goed dat de natuurlijk persoon in bezit heeft. Dat omvat ook alle woningen en andere onroerende zaken die een natuurlijk persoon verhuurt. In dat geval zal de belastingplichtige persoon kwalificeren als 'onderneming' in de zin van artikel 107 lid 1 VWEU, en zijn de staatssteunregels van toepassing. Voor zover die "ondernemingen" worden belast door middel van een VWB in plaats van een VAB, rijst de vraag ten opzichte van wie zij een voordeel verkrijgen in dit belastingstelsel; en of wel sprake kan zijn van een afwijking. Wij zien (vooralsnog) geen ondernemingen die zich, in het licht van de doelstellingen van het betrokken

belastingstelsel, in een juridisch en feitelijk vergelijkbare situatie bevinden. Daarmee is geen sprake van een selectief voordeel en dus geen staatssteun.

8. Wellicht ten overvloede merken wij nog op dat de Memorie van Toelichting bij het Wetsvoorstel suggereert dat er mogelijk sprake is van een voordeel ten opzichte van bezitters van andere vermogensbestanddelen. Hoewel dit juist zou kunnen zijn, is deze vraag vanuit staatssteunrechtelijk perspectief niet van belang. Het kan namelijk worden aangenomen dat bezitters van andere vermogensbestanddelen waarop het belastingstelsel voor natuurlijke personen van toepassing is, in die hoedanigheid, geen 'ondernemingen' zijn in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU en daarom niet onder de staatssteunregels vallen.

2.2 Selectief voordeel bij toepassing VWB voor startups en familiebedrijven

9. Overeenkomstig de Wet IB 2001 wordt belasting geheven van natuurlijke personen. Aangezien de staatssteunregels enkel van toepassing zijn op 'ondernemingen', zal in dit geval moeten worden onderzocht of er sprake is van een indirect voordeel aan de ondernemingen waarvan een aandelenbelang van minder dan 5% wordt gehouden door natuurlijke personen, en waarvoor een VWB geldt in de plaats van een VAB.
10. In dit geval zou het indirecte voordeel erin bestaan dat ondernemingen wiens aandelen onderworpen zijn aan een VWB een betere concurrentiepositie krijgen op kapitaalmarkt. De VWB zou namelijk door een gunstigere fiscale behandeling de belegging aantrekkelijker kunnen maken en op die manier kunnen resulteren in een grotere liquiditeit van die onderneming (zonder dat zij hiervoor zelf stappen moeten ondernemen). De gunstigere fiscale behandeling vloeit voort uit het feit dat aan de belastingplichtige in feite een uitstel van de heffing wordt verleend.

2.3 Selectief voordeel bij toepassing VWB voor startups gerechtvaardigd

11. De rechtvaardiging voor een afwijking van een VAB moet worden onderzocht in het licht van de relevante doelstellingen, te weten het draagkrachtbeginsel, het tegengaan van belastingontwijking en administratieve beheersbaarheid. Wij menen dat er voor startups goede argumenten zijn om te betogen dat toepassing van de VWB gerechtvaardigd is in het licht van voormelde doelstellingen. Daar merken wij bij op dat van groot belang is om een voldoende concrete definitie van startups te formuleren. Een te

ruime definitie zou de rechtvaardiging van de afwijking vanuit staatssteunperspectief kwetsbaar maken.

2.4 Selectief voordeel bij toepassing VWB voor familiebedrijven niet goed te verantwoorden

12. Echter, in geval van familiebedrijven, zien wij geen (goede) argumenten om te betogen dat toepassing van de VWB gerechtvaardigd is in het licht van de relevante doelstellingen, te weten het draagkrachtbeginsel, het tegengaan van belastingontwijking en administratieve beheersbaarheid.
13. Op zichzelf zijn er verschillende kenmerken eigen aan familiebedrijven die algemeen gesteld niet, of in mindere mate, voorkomen bij andere ondernemingen, en dus familiebedrijven kunnen onderscheiden van andere ondernemingen. Zo zijn familiebedrijven doorgaans gericht op het houden van een hechte en duurzame relatie met stakeholders (zoals werknemers, afnemers, leveranciers) en op waardecreatie op lange termijn, waarbij kortetermijnwinst ondergeschikt is aan het doel te investeren in een duurzaam bestaan van de onderneming van generatie op generatie.
14. Toch zijn de onderliggende redenen die voor toepassing van een VWB op familiebedrijven in het Wetsvoorstel naar voren worden gebracht, lastig om een rechtvaardiging op te baseren. In de eerste plaats is het concept 'familiebedrijf' geen homogene categorie, en leent zich bijgevolg niet (of nauwelijks) voor een uniforme, bruikbare definitie. Daar komt bij dat de huidige definitie en afbakening van een familiebedrijf leidt tot een heel brede groep ondernemingen. Zo is goed denkbaar dat familiebedrijven onder de huidige definitie variëren van kleine ondernemingen (zoals een lokale ondernemer) tot grote multinationals.
15. Echter, zelfs in geval van een nauwere definitie, blijft het lastig om een objectieve en eenduidige onderbouwing te formuleren die voldoende precies van toepassing is op de begunstigde ondernemingen op basis van rechtvaardigingsgronden die aanvaardbaar zijn in het licht van de doelstellingen van het betrokken belastingstelsel. Een nauwere afbakening, bijvoorbeeld enkel kleine en middelgrote familiebedrijven, zou vermoedelijk geen oplossing bieden. In die situatie zal het nog steeds lastig zijn te onderbouwen waarom een VWB – in vergelijking met niet-familie MKB bedrijven op wiens aandelen een VAB van toepassing is – gerechtvaardigd zal zijn en bijdraagt aan de relevante doelstellingen.

16. In het kader van het draagkrachtbeginsel wordt veelal verwezen naar het conservatieve dividendbeleid van familiebedrijven. Maar ook dan is een objectieve en eenduidige onderbouwing is lastig. Enerzijds omdat sprake is van een heel brede groep familiebedrijven en dit uitgangspunt niet voor de gehele groep zal opgaan. En, anderzijds, omdat die stelling niet goed objectief te onderbouwen is met cijfers of andere onafhankelijke onderzoeksresultaten.

3 CONCLUSIE : INTREKKING UITZONDERING VOOR FAMILIEBEDRIJVEN MEEST WELOVERWOGEN KEUZE

17. Wij zien (vooralsnog) geen rechtvaardiging van een afwijkende regeling voor familiebedrijven. Dat hangt in de eerste plaats samen met de (zeer) ruime definitie van familiebedrijf in het Wetsvoorstel. Maar ook in het geval van een nauwere definitie blijft lastig te onderbouwen waarom een onderscheid tussen familiebedrijven en andere bedrijven gerechtvaardigd is en bijdraagt aan de doelstellingen van het betrokken belastingstelsel.
18. Tot slot merken wij nog op dat het doel om aan de hand van het invoeren van een VWB het ondernemersklimaat te steunen voor familiebedrijven een beleidsdoelstelling is die zeker ook, net omwille van het belang en de unieke rol van familiebedrijven in de economie, steun vindt op Europees niveau. Lidstaten worden reeds langer gestimuleerd om een gunstig klimaat te scheppen voor dergelijke ondernemingen, ook aan de hand van bepaalde specifieke fiscale maatregelen. Alleen lijkt de Wet IB 2001 in het licht van de doelstellingen van het betrokken belastingstelsel op voorhand niet de gepaste weg.
